MWONGOZO WA NAMNA YA KUTAYARISHA TAARIFA YA MPANGO WA MAENDELEO YA KILIMO NGAZI YA KIJIJI NA KATA

September 2013

PROGRAMU YA MAENDELEO YA SEKTA YA KILIMO

KIKUNDI KAZI CHA UFUATILIAJI NA TATHMINI

YALIYOMO

1 Lengo la mwongozo..1
2 Umuhimu wa Afisa Ugani wa Kijiji na Kata kukusanya takwimu..1
3 Hatua za utekelezaji wa kutayarisha taarifa..2
4 Taarifa ya mwezi..4
5 Taarifa ya robo mwaka..14
6 Taarifa ya mwaka..18
7 Uzoefu uliojitokeza pamoja na mambo tuliyojifunza..29

KIAMBATANISHO

(1) Jedwali la kubadilisha vipimo..32
(2) Orodha ya mazao..33

1. Lengo La Mwongozo

- Kuwa na uelewa mmoja wa jinsi ya kujaza fomu ili kupata taarifa husika.
- Kubadilishana mbinu mbalimbali ambazo zitasaidia kuwa na takwimu sahihi katika sekta ya kilimo.
- Kurahisisha ujazaji wa taarifa na hivyo kutumia muda mfupi.
- Kuwa na taarifa bora na za kuaminika ili ziweze kusaidia katika kupanga mipango sahihi ya sekta ya kilimo katika ngazi ya Kijiji, Kata, Wilaya na Taifa.
- Kubadilishana mawazo kuhusu umuhimu wa taarifa zilizokusanywa na zinamsaidiaje mkusanyaji.

2. Umuhimu wa Afisa Ugani wa Kijiji na Kata kukusanya Takwimu

- Taarifa hizi zitatumika katika kupanga mipango ya maendeleo ya sekta ya kilimo katika ngazi ya Kijiji/Kata, Wilaya na hatimaye kitaifa.
- Takwimu zilizo katika ngazi ya Kata/Kijiji zinamwezesha Afisa Ugani mwenyeji/mgeni aweze kujua mahitaji halisi ya wakulima anaowahudumia.
- Kuwa na mfumo kamili wa uhifadhi kumbukumbu ambazo zitasaidia uandaaji wa taarifa mbalimbali za Kijiji, Kata, Wilaya na Taifa kwa ujumla.
- Zitaweza kusaidia kufanya maamuzi sahihi katika ngazi mbalimbali za utendaji kuanzia Vijiji hadi ngazi ya Taifa.
- Zitapunguza upotevu wa rasilimali fedha, watu na muda katika sekta ya kilimo.

3. Hatua za utekelezaji wa kutayarisha taarifa

1) Usambazaji wa fomu

- Fomu hizi za taarifa ya mwezi, robo mwaka na mwaka zitasambazwa na Halmashauri ya Wilaya husika.
- Kama fomu zinachelewa kugawiwa, ni vizuri Afisa Ugani wa kijiji na kata afuatilie fomu hizo Wilayani.

2) Ujazaji

- Katika ngazi ya Kijiji, fomu zijazwe mpaka mwisho wa mwezi. Wakati wa kujaza fomu, afisa wa ugani watumie kumbukumbu za taarifa zilizokusanywa wakati wanatembelea wakulima.
- Katika ngazi ya kata, taarifa zitajumuishwa kabla ya tarehe 5 ya mwezi unaofuata. Ili kuwa na uhakika wa usahihi wa taarifa zilizowasilishwa kutoka ngazi ya Kijiji, wakati wa majumuisho Maafisa Ugani wa Kata wanaweza kukaa pamoja na Maafisa Ugani wa Kijiji na kufanya kazi hiyo.

3) Uwasilishaji

- Katika ngazi ya Kijiji, taarifa ziwe zimewasilishwa kwa Afisa Ugani wa Kata ifikapo mwisho wa mwezi.
- Katika ngazi ya Kata, taarifa ziwe zimewasilishwa ofisi ya wilaya ifikapo mwisho wa wiki ya kwanza ya mwezi unaofuata. Ni vizuri Afisa Ugani wa Kata kuwa na nakala ya taarifa iliyowasilishwa Wilayani kwa ajili ya kumbukumbu ya Serikali ya Kata.
- Ni vizuri Afisa Ugani wa Kata aende ofisi ya Wilaya kwa ajili ya kuwasilisha taarifa yake. Kama hawezi kwenda ofisi ya Wilaya mwenyewe, basi amkabidhi Afisa Ugani mwenzake apeleke taarifa zake ili kuwa na uhakika wa kufikisha. Haishauriwi kuikabidhi taarifa kwa mtu asiye na uaminifu.

4) Mrejesho (Feed back)

- Afisa Ugani wa Kata atatoa mrejesho kwa Maafisa Ugani wa Vijiji baada ya kupata taarifa kwa njia ya simu au mawasiliano mengine. Kama kuna marekebisho au matatizo, mhusika atalazimika kutolea ufafanuzi ama kurekebisha.

- Ni vizuri wakati wa majumuisho ya taarifa, Maafisa Ugani wa Vijiji na Kata kukaa pamoja ili kupitia taarifa za Vijiji na kufanya marekebisho kama kuna ulazima, hasa katika Kata ambazo Maafisa Ugani wa Vijiji ni wachache.

4. Taarifa za Mwezi

Usisahau kuandika jina la Kijiji/Kata, jina lako na namba ya simu. Futa isiyohusika (Kijiji/~~Mtaa/Kata~~).

OFISI YA WAZIRI MKUU - TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (OWM-TAMISEMI)
FOMU YA TAARIFA YA MWEZI YA MPANGO WA MAENDELEO YA KILIMO WA KIJIJI/KATA

Toleo la Septemba 2013

Jina la Kijiji/ Mtaa/ Kata ____________________

Jina la Afisa Ugani ____________________ Namba ya simu ____________________

Mwezi ____________________ Mwaka wa Fedha ____________ Tarehe ya kuwasilisha ____________________

(Iwasilishwe kwenye kata kabla ya mwisho wa mwezi kutoka kwenye kijiji, na wilayani mwisho wa wiki ya kwanza ya mwezi unaofuata kutoka kwenye kata)

Unashauriwa kusoma angalizo kwanza.

ANGALIZO
1) Iwapo kitu kinachoulizwa hakipo kwenye kijiji/kata yako, andika “0” (sifuri).
2) Iwapo kitu kinachoulizwa kipo kwenye kijiji/kata yako, andika makadirio kwa takwimu/idadi.
3) Tumia vipimo vya kitaifa kwa kila jedwali vinapo hitajika.
4) Soma kwa makini maelezo katika kila jedwali kabla ya kuanza kujaza.

Sehemu hii ijazwe kwa maeneo ambayo kuna vifaa vya kupimia mvua tu (kwa milimita). Mahusiano mazuri kati ya vituo vya mvua na Maafisa Ugani yanatakiwa ili kupata takwimu sahihi.

Katika ngazi ya Kijiji, kama kuna vituo viwili au zaidi vyenye vipimia mvua, ajumulishe na kuweka wastani.

Katika ngazi ya Kata, kama kuna vijiji viwili au zaidi vyenye vipimia mvua, ajumlishe na kuweka wastani.

1. Utangulizi

1.1 Hali ya hewa

Mvua: Jaza idadi ya siku ambazo mvua imenyesha na kiasi cha milimita zilizokusanywa.

Idadi ya siku	Kiasi cha mvua (milimita) (i)	Maelezo (Nyingi/ Wastani/ Kidogo/Hakuna) (ii)

(i) Kama kijiji chako kina kipima mvua, jaza kiasi cha mvua (milimita) katika safu wima ya pili.
(ii) Kama kijiji chako hakina kipima mvua, chagua na ujaze maelezo katika safu wima ya tatu tu.

Pamoja na utofauti wa wingi wa mvua kulingana na eneo, taarifa ijazwe kwa mujibu wa uzoefu wa miaka ya nyuma katika eneo husika au kuwauliza wakulima.

Katika ngazi ya Kata, unapojumuisha taarifa, kama Vijiji vingi vimeonyesha mvua ya wastani, utajaza wastani.

1.2 Matukio:

Tafadhali eleza matukio muhimu (ukame, mafuriko, njaa, magonjwa ya mimea na mifugo n.k.) yaliyojitokeza kwa kipindi cha mwezi huu.

Katika ngazi ya Kata, utaje matukio kutoka kila Kijiji na vema yakaambatana na takwimu.

1.3 Mafanikio na Changamoto

Tafadhali eleza kwa kifupi mafanikio na changamoto/matatizo katika sekta ya kilimo kwa mwezi huu.

Mafanikio:

Changamoto/ Matatizo:

2. Malengo, Utekelezaji na Bei za Mazao

Malengo ya mwaka yaandikwe kwenye mwezi wa Julai tu na kuacha wazi miezi inayofuata.

Tafadhali pitia orodha ya mazao iliyoambatanishwa na kisha ongeza yale muhimu yanayolimwa katika halmashauri yako lakini hayajaorodheshwa katika safu wima ya kwanza.

Utekelezaji wa malengo katika msimu

Aina ya mazao	Malengo kwa mwaka			Utekelezaji			Bei ya soko (Tsh/ kilo)	Maelezo
	Eneo litakalopandwa (ha) (i)	Uzalishaji /tija (tani/ha) (ii)	Matarajio ya mavuno (tani) (iii) = (i) x (ii)	Eneo lililopandwa (ha) (iv)	Uzalishaji/ tija (tani/ha) (v)	Mavuno (tani) (vi) = (iv) x (v)		
Mahindi								
Mpunga								
Mtama								
Uwele								
Ulezi								
Mihogo								
Viazi vitamu								
Viazi mviringo								
Kunde								
Maharage								
Ndizi mbivu (Sweet Banana)								
Ndizi mbich (Plantain)								

Mazao yaliyoorodheshwa hapa inalazimika kujaza takwimu zake.

Halmashauri inaweza kuorodhesha hapa mazao yote ya ziada yanayolimwa katika Halmashauri husika kabla ya kuisambaza fomu hii kwa wagani.

Orodha ya mazao imeambatanishwa katika mwongozo huu.

Maelezo:

i) Lengo la eneo litakalopandwa kwa hekta katika kipindi cha mwaka mzima liandaliwe mwanzoni mwa mwaka (Julai).

iii) Lengo la matarajio ya mavuno kwa tani katika kipindi cha mwaka mzima liandaliwe mwanzoni mwa mwaka (Julai)

iv) Utekelezaji wa eneo lililopandwa linamaanisha ni jumla ya eneo lililopandwa kutoka mwezi Julai mpaka mwishoni mwa mwezi husika wa taarifa.

vi) Utekelezaji wa mavuno linamaanisha ni jumla ya uzalishaji toka mwezi Julai mpaka mwishoni mwa mwezi husika wa taarifa.

Orodha ya mazao

Na.	Sub category	Items											
1	**Nafaka**	Mahindi	Mpunga	Mtama	Uwele	Ulezi	Ngano	Shayiri					
2	**Mazao yatokanayo na mizizi**	Mihogo	Viazi vitamu	Viazi mviringo	Viazi vikuu	Gimbi							
3	**Mazao ya viwandani**	Pamba	Tumbaku	Kahawa	Chai	Pareto	Kakao	Mpira	Miwati (Wattle)	Miwa	Jute	Katani	Korosho
4	**Mazao ya mafuta**	Alizeti	Ufuta	Karanga	Mawese	Nazi	Maharage ya Soya	Mbegu za Nyonyo	Mibono				
5	**Mazao ya jamii ya kunde**	Kunde	Mbaazi	Choroko	Njegere	Dengu	Njugu mawe	Maharage					
6	**Viungo**	Tangawizi	Pilipili manga	Giligiliani	Mdalasini	Binzari	Vanilla	Pilipili kali	Karafuu	Vitunguu swaumu	Iliki	Paprika	
7	**Mbogamboga**	Matango	Uyoga	Cauliflower	Kabichi	Mchicha	Spinachi	Kabichi china (Chinese cabbage)	Nyanya	Biringanya	Vitunguu	Pilipili hoho	Karoti
		Nyanya chungu	Mnafu	Figiri	Leek	Saladi	Bamia						
8	**Matunda**	Ndizi mbivu (Sweet Banana)	Ndizi mbich (Plantain)	Embe	Papai	Chungwa	Chenza	Pera	Apple	Nanasi	Parachichi	Tikiti maji	Limau
		Ndimu	Tunda damu	Mapeasi (Pear)	Mapesheni (Passion fruit)								
9	**Maua**	Waridi (Rose)	Chrysanthe-mum	Carnation	Aster	Gypsophylla	Ginger rose	Helianthus					
10	**Mengineyo**	Choya (Rozella)											

2. Malengo, Utekelezaji na Bei za Mazao

Malengo ya mwaka yaandikwe kwenye mwezi wa Julai tu na kuacha wazi miezi inayofuata.

Tafadhali pitia orodha ya mazao iliyoambatanishwa na kisha ongeza yale muhimu yanayolimwa katika halmashauri yako lakini hayajaorodheshwa katika safu wima ya kwanza.

Utekelezaji wa malengo katika msimu

Aina ya mazao	Malengo kwa mwaka			Utekelezaji			Bei ya soko (Tsh/ kilo)	Maelezo
	Eneo litakalopandwa (ha) (i)	Uzalishaji /tija (tani/ha) (ii)	Matarajio ya mavuno (tani) (iii) = (i) x (ii)	Eneo lililopandwa (ha) (iv)	Uzalishaji/ tija (tani/ha) (v)	Mavuno (tani) (vi) = (iv) x (v)		
Mahindi								
Mpunga								
Mtama								
Uwele								
Ulezi								
Mihogo								
Viazi vitamu								
Viazi mviringo								
Kunde								
Maharage								
Ndizi mbivu (Sweet Banana)								
Ndizi mbich (Planta								

Malengo ya mwaka yaandikwe mwezi wa Julai tu na kuacha wazi miezi inayofuata. Afisa Ugani awe na nakala ya fomu ya mwezi wa saba iliyojazwa kwa ajili ya kutumika katika kupima utekelezaji wa malengo.

Wakati wa kuandaa malengo, ni vizuri kushirikiana* na watendaji wa vijiji na kutumia miongozo** iliyopo wilayani na kuangalia hali halisi ya eneo linalofaa kutumika kwa ajili ya shughuli za kilimo.

Wilaya iandae ufafanuzi wa miongozo iliyopo ya uzalishaji kwa mazao mbalimbali.

* Mfano 1; Katika Wilaya ya Morogoro Vijijini, Afisa Ughani wa Kijiji/ Kata anashirikiana na Afisa Mtendaji wa Kijiji kukusanya orodha ya kaya za wakulima wote wa kijiji kupitia Wenyeviti wa Vitongozi. Orodha hiyo ina majina ya wakulima,maeneo ya mashamba yanayomilikiwa, aina ya mazao, idadi ya mifugo nk. na pia inasaidia kuandaa malengo ya mwaka.

** Mfano 2; Katika Mkoa wa Dodoma, miongozo ipo na Afisa Ughani wa Kijiji/ Kata anafuatilia hiyo wakati wa kuandaa malengo. Kuna mwongozo unaoagiza kila kaya kulima jumla ya ekari nne kwa mgawanyo ufuatao: mazao ya chakula (hususan mtama) yalimwe ekari mbili, mazao ya biashara ekari moja na mazao ya kukinga njaa ekari moja.

Maelezo ya namna ya kujaza utekelezaji wa malengo ya kilimo yapo katika ukurasa unaofuata.

Maelezo yaandikwe mfano hatua ya mimea iliyofikia (kuchanua, kutoa maua nk.), kazi zinazofanywa na wakulima (palizi, nk.) na sababu za wingi au uchache wa mavuno ukilinganisha na malengo nk.

Maelezo:

i) Lengo la eneo lita

iii) Lengo la matarajio ya mavuno kwa tani katika kipindi cha mwaka mzima liandaliwe mwanzoni mwa mwaka (Julai)

iv) Utekelezaji wa eneo lililopandwa linamaanisha ni jumla ya eneo lililopandwa kutoka mwezi Julai mpaka mwishoni mwa mwezi husika wa taarifa.

vi) Utekelezaji wa mavuno linamaanisha ni jumla ya uzalishaji toka mwezi Julai mpaka mwishoni mwa mwezi husika wa taarifa.

2. Malengo, Utekelezaji na Bei za Mazao

Malengo ya mwaka yaandikwe kwenye mwezi wa Julai tu na kuacha wazi miezi inayofuata.

Tafadhali pitia orodha ya mazao iliyoambatanishwa na kisha ongeza yale muhimu yanayolimwa katika halmashauri yako lakini hayajaorodheshwa katika safu wima ya kwanza.

Utekelezaji wa malengo katika msimu

Aina ya mazao	Malengo kwa mwaka			Utekelezaji			Bei ya soko (Tsh/ kilo)	Maelezo
	Eneo litakalopandwa (ha) (i)	Uzalishaji /tija (tani/ha) (ii)	Matarajio ya mavuno (tani) (iii) = (i) x (ii)	Eneo lililopandwa (ha) (iv)	Uzalishaji/ tija (tani/ha) (v)	Mavuno (tani) (vi) = (iv) x (v)		
Mahindi								
Mpunga								
Mtama								
Uwele								
Ulezi								
Mihogo								
Viazi vitamu								
Viazi mviringo								
Kunde								
Maharage								
Ndizi mbivu (Sweet Banana)								
Ndizi mbich (Planta								

Maelezo:

i) Lengo la eneo lita

iii) Lengo la mataraj

iv) Utekelezaji wa er

vi) Utekelezaji wa m

Kwa ajili ya kupata takwimu sahihi za **utekelezaji wa malengo ya uzalishaji wa mazao***,

1) Tumia orodha ya kaya za wakulima wote katika kijiji. Usihesabu anayefuga mifugo tu. Kama wewe ni afisa ughani wa kata na hakuna maafisa ughani wa kijiji, tumia orodha ya kaya za wakulima wote katika kata.

2) Chagua kaya 10 kati ya orodha ya wakulima wote kijijini/ katani**. Namna ya kuchagua ni kama ifuatavyo;-

   i) Gawanya idadi ya wakulima kwa 10 (mfano 300/10=30).

   ii) Chagua namba ya kuanzia kati ya moja na namba uliyopata hapo juu (mfano 1 hadi 30).

   iii) Chagua mkulima mmoja kila baada ya namba uliyopata hapo juu (mfano ukianza na namba 3, utachagua 33, 63, 93, 123…na kuendelea).

3) Mwisho wa mwaka (mwezi Juni), tembelea wakulima waliochaguliwa kwa kutumia utaratibu ulioelezwa hapo juu na uliza **uzalishaji/ tija wa mazao (gunia au kilo ngapi kwa ekari moja/ production per unit area)**. Usiulize mavuno (total production). Kama kaya iliyochaguliwa ni ya mitala na wanajitegemea, uliza mke mkubwa tu kwa kaya moja.

4) Tumia wastani wa majibu uliyopata kutoka wakulima hao 10 na jaza column (v).

Maelezo:

* Kipaumbele kikubwa ni zao la mahindi (zao linalolimwa zaidi katika eneo lako) kwa kutumia njia hii. Kwa mazao mengine tumia makadirio.

** Kama hakuna afisa ughani wa kijiji katika kata yako, basi afisa ughani wa kata wachague kaya 10 kutoka kata nzima.

2. Malengo, Utekelezaji na Bei za Mazao

Malengo ya mwaka yaandikwe kwenye mwezi wa Julai tu na kuacha wazi miezi inayofuata.

Tafadhali pitia orodha ya mazao iliyoambatanishwa na kisha ongeza yale muhimu yanayolimwa katika halmashauri yako lakini hayajaorodheshwa katika safu wima ya kwanza.

Utekelezaji wa malengo katika msimu

Aina ya mazao	Malengo kwa mwaka			Utekelezaji			Bei ya soko (Tsh/ kilo)	Maelezo
	Eneo litakalopandwa (ha) (i)	Uzalishaji /tija (tani/ha) (ii)	Matarajio ya mavuno (tani) (iii) = (i) x (ii)	Eneo lililopandwa (ha) (iv)	Uzalishaji/ tija (tani/ha) (v)	Mavuno (tani) (vi) = (iv) x (v)		
Mahindi								
Mpu								
Mtar								
Uwe								
Ule								
Miho								
Viazi v								
Viazi m								
Kun								
Maha								
Ndizi r (Sweet E								
Ndizi mbich								

Kwa ajili ya kupata takwimu sahihi kwa **eneo lililopandwa (hekta)**,

5) Tumia njia moja kati ya njia zifuatazo;

   i) Tumia takwimu za serikali ya kijiji* na jaza column (iv) kama zipo,

   ii) Kama hakuna takwimu, jaza eneo la zao husika kwa kukadiria ni asilimia ngapi ya eneo lote lililolimwa mazao kijijini.

   iii) Uliza eneo lililolimwa na zao husika kutoka kwa wakulima 10 waliochaguliwa na tumia wastani wa majibu uliyopata. Zidisha wastani huo kwa idadi ya wakulima wote wa kijijini/ kata na utapata eneo lililolimwa kijijini/ katani. Jaza column (iv). Linganisha kati ya majibu uliyopata na makadirio hapo juu.

   Vipimo vilivyokubalika na kutambulika kimataifa vitumike. Maafisa ughani wanashauriwa kutumia jedwali la kubadilisha vipimo (conversion table) ambavyo vinapatikana wilayani. Baadhi ya vipimo hivyo vimeambatanishwa kwenye mwongozo huu.

6) Utapata **mavuno (tani)** ukizidisha eneo lililolimwa (hekta) kwa uzalishaji/ tija (tani/hekta). Jaza column (vi).

7) Ni vizuri kuwasilisha na kupata ushauri kutoka kwa afisa mtendaji wa kijiji/ kata kabla ya kuwasilisha wilayani kwa ajili ya kuhakiki na kumiliki takwimu zilizojazwa.

Maelezo:

* Serikali ya kijiji inatarajia kutengeneza orodha ya kaya za wakulima wote wa kijijini pamoja na takwimu za eneo lililolimwa, zao lililopandwa na idadi ya mifugo nk.

Maelezo:

i) Lengo la e

iii) Lengo la matarajio ya mavuno kwa tani katika kipindi cha mwaka mzima liandaliwe mwanzoni mwa mwaka (Julai)

iv) Utekelezaji wa eneo lililopandwa linamaanisha ni jumla ya eneo lililopandwa kutoka mwezi Julai mpaka mwishoni mwa mwezi husika wa taarifa.

vi) Utekelezaji wa mavuno linamaanisha ni jumla ya uzalishaji toka mwezi Julai mpaka mwishoni mwa mwezi husika wa taarifa.

2. Malengo, Utekelezaji na Bei za Mazao

Malengo ya mwaka yaandikwe kwenye mwezi wa Julai tu na kuacha wazi miezi inayofuata.

Tafadhali pitia orodha ya mazao iliyoambatanishwa na kisha ongeza yale muhimu yanayolimwa katika halmashauri yako lakini hayajaorodheshwa katika safu wima ya kwanza.

Utekelezaji wa malengo katika msimu

Aina ya mazao	Malengo kwa mwaka			Utekelezaji			Bei ya soko (Tsh/ kilo)	Maelezo
	Eneo litakalopandwa (ha) (i)	Uzalishaji /tija (tani/ha) (ii)	Matarajio ya mavuno (tani) (iii) = (i) x (ii)	Eneo lililopandwa (ha) (iv)	Uzalishaji/ tija (tani/ha) (v)	Mavuno (tani) (vi) = (iv) x (v)		
Mahindi								
Mpunga								
Mtama								
Uwele								
Ulezi								
Mihogo								
Viazi vitamu								
Viazi mviringo								
Kunde								
Maharage								
Ndizi mbivu (Sweet Banana)								
Ndizi mbich (Plantain)								

Andika bei ya mazao yaliyozalishwa katika kijiji/ kata na yanauzwa sokoni kwa bei ya rejareja.

Vipimo vilivyokubalika na kutambulika kimataifa vitumike (mfano kilo). Maafisa ugani wanashauriwa kutumia jedwali la kubadilisha vipimo (conversion table) ambalo linapatikana wilayani. Baadhi ya vipimo hivyo vimeambatanishwa.

Kama hakuna uwezekano wa kupata vipimo vya kitaifa vya mazao mfano mchicha nk., kadiria kwa kutumia vipimo vya kitaifa.

Maelezo:

i) Lengo la eneo litakalopandwa kwa hekta katika kipindi cha mwaka mzima liandaliwe mwanzoni mwa mwaka (Julai).

iii) Lengo la matarajio ya mavuno kwa tani katika kipindi cha mwaka mzima liandaliwe mwanzoni mwa mwaka (Julai)

iv) Utekelezaji wa eneo lililopandwa linamaanisha ni jumla ya eneo lililopandwa kutoka mwezi Julai mpaka mwishoni mwa mwezi husika wa taarifa.

vi) Utekelezaji wa mavuno linamaanisha ni jumla ya uzalishaji toka mwezi Julai mpaka mwishoni mwa mwezi husika wa taarifa.

3. Afya ya mimea

3.1 Kuzuia/ kutibu/ kudhibiti magonjwa/ visumbufu kwa kutumia kemikali

Jina la ugonjwa / kisumbufu (i)	Zao lililoathirika (ii)	Kiasi cha uharibifu (kubwa, wastani, kidogo) (iii)	Eneo lililoathiriwa (ha) (iv)	Idadi ya vijiji vilivyoathirika (v)	Dawa iliyotumika (vi)	Kiasi cha dawa		Idadi ya vijiji vilivyo hudumiwa (ix)	Idadi ya kaya zilizohudumiwa (x)	Eneo lililookolewa (ha) (xi)	Maelezo (xii)
						Kipimo (kg, lt) (vii)	Kiasi (viii)				
Jumla											

Takwimu zinapatikana kutokana na huduma iliyotolewa. Kama wapo wakulima wanaojihudumia wenyewe lakini umetoa ushauri, unaweza kuandika kiasi cha dawa iliyotumika.

Kati ya eneo lote lililoathiriwa, tumia safuwima hii kujaza idadi ya hekta zilizookolewa.

i) Andika jina la visumbufu vya mimea/magonjwa yaliyolipuka katika kipindi cha mwezi husika.
ii) Andika jina la zao lililoshambuliwa na visumbufu vya mimea/magonjwa.tumia mstari (row) moja kujaza zao moja
iii) Chagua ukubwa wa eneo lililoathirika na visumbufu vya mimea/magonjwa shambani; Ukubwa (kubwa kuliko asilimia 50) Wastani (asilimia10-50) au dogo (chini ya asilimia 10).
iv) Andika jina la dawa iliyotumika mara kwa mara katika kukabiliana na visumbufu vya mimea/magonjwa
v) Eneo lililookolewa linategemea na idadi ya kaya zilizopata huduma ya visumbufu vya mimea/magonjwa.

4. Mifugo iliyochinjwa

Aina ya mifugo	Idadi ya waliochinjwa kwa mwezi huu	Bei ya wastani kwa kg (Tsh)
Ng'ombe		
Kondoo		
Mbuzi		
Nguruwe		
Kuku wa asili		
Kuku wa kisasa		
Mengineyo (Taja)		

Takwimu hizi zinategemewa kutoka katika sehemu rasmi za kuchinjia (formal slaugthering points) na baadhi kutoka kwa afisa ughani ambaye amekagua nyama iliyochinjwa sehemu nyingine za mauzo mfano hoteli, sehemu za kuuzia nyama choma na masoko ya mifugo, magulio nk.

Takwimu za **kuku wa asili** waliochinjwa zinategemewa kutoka sehemu za kuuzia nyama ya kuku mfano hoteli, migahawa na wauza chipsi nk. Kupata takwimu za matumizi ya nyumbani ni vigumu hivyo huhitaji kuhesabu.

Takwimu za **kuku wa kisasa** waliochinjwa zinategemewa kutoka machinjioni.

5. Ukaguzi wa nyama

Takwimu hizi pia zinategemewa kutoka katika sehemu rasmi za kuchinjia (formal slaugthering points) na baadhi kutoka kwa afisa ughani ambaye anakagua nyama iliyochinjwa sehemu mbalimbali.

Jina la eneo la machinjio/ ukaguzi	Aina ya mfugo (i)	Idadi ya wanyama walioathirika (ii)	Sababu ya kutupa viungo / mzoga mzima (iii)	Idadi ya matukio kwa kila sababu (iv)
	Ng'ombe	15	Cysts	1
			Fascioliasis	2
			Liver fluke	9
			CBPP	3
	Mbuzi	23	Abscesses	4
			CCPP	16
			Pimply gut	3

Maelezo: i) Andika aina ya mfugo walioathirika (Ng'ombe, Kondoo, Mbuzi, Nguruwe n.k).
ii) Hesabu kila mnyama mara moja. Acha kisanduku kilichobaki wazi kwa mnyama wa aina moja.
iii) Andika kila ugonjwa / hali moja iliyojitokeza kwa kila mstari (row).
iv) Andika idadi ya matukio kwa kila sababu.

Soma maelezo kwa makini wakati wa kujaza jedwali hili.

6. Mazao yatokanayo na mifugo

6.1 Maziwa

Aina ya mazao	Kiasi cha maziwa yaliyozalishwa kwa mwezi huu
Maziwa ya ng'ombe wa asili (lita)	
Maziwa ya ng'ombe wa kisasa (lita)	
Jibini (Cheese) (kg)	
Siagi (Butter) (kg)	
Samli (Ghee) (kg)	

Maelezo: Hesabu kiasi cha maziwa yaliyozalishwa kwa ajili ya kuuza tu. Matumizi ya nyumbani hayahusiani na takwimu hizi.

Takwimu za mazao ya maziwa zinapatikana kwenye vituo vya kukusanyia/ kuuzia maziwa (milk collection centre) na baadhi kutoka kwa wafugaji au migahawa.

Hesabu kiasi cha maziwa yaliyozalishwa **kwa ajili ya kuuza tu**. Matumizi ya nyumbani hayahusiani na takwimu hizi kwa sababu ni vigumu kupata takwimu sahihi.

6.2 Ngozi

Aina ya mazao	Zisizosindikwa (vipande) kwa mwezi huu		Zilizosindikwa (vipande) kwa mwezi huu	Maelezo
	Ngozi zilizokaushwa kwa jua	Zilizokaushwa kwa chumvi	Wet Blue	
i za ng'ombe				
i za mbuzi/ kondoo				

Takwimu zinapatikana machinjioni na zilizokaguliwa sehemu mbalimbali.

7. Afya ya Mifugo

7.1 Tiba

Aina ya mifugo	Aina ya ugonjwa/ hali	Idadi ya walioathirika	Idadi ya waliotibiwa	Idadi ya waliopona	Idadi ya waliokufa	Matibabu/ Dawa iliyotumika
Ng'ombe	CBPP	1	1	1	0	Tylosin
Ng'ombe	Babebious	20	20	20	0	Berenil
Mbuzi	Minyoo	119	113	105	14	Albendezole

Idadi ya walioathirika ni sawa na jumla ya idadi ya waliopona na waliokufa.

Orodhesha madawa yote yaliyotumika kwa matibabu katika kisanduku kimoja na weka majina ya kibiashara (trade name).

7.2 Uogeshaji, kunyunyizia na chanjo

Aina ya mifugo	Idadi ya walioogeshwa	Dawa iliyotumika	Idadi ya walionyunyiziwa	Dawa iliyotumika	Idadi ya waliochanjwa	Chanjo iliyotumika
Ng'ombe	128	Deltamethrin				
Mbuzi			92	Alphactpermethrin		
Kuku					325	NCD Vaccine

Tumia mstari mmoja kwa aina ya mfugo mmoja.

Weka jina la dawa la kibiashara linalotumika zaidi.

7.3 Huduma za mifugo

Aina ya mifugo	Kukata kwato	Kuhasi	Kuhamilisha (AI)	Kukata pembe	Kuweka alama	Kukata mikia	Kukata meno	Kukata midomo
Ng'ombe								
Mbuzi								
Kondoo								
Nguruwe								
Kuku								
Bata								

Maelezo: Utekelezaji kufikia mwezi huu

Jaza takwimu kutokana na huduma zote zilizotolewa katika mwezi husika. Kama wapo wafugaji wanaojihudumia wenyewe lakini umetoa ushauri, unaweza kuandika idadi ya mifugo iliyopata huduma.

Taarifa hii inahusu alama za kitaifa ambazo zinatolewa na Wizara za Mifugo.

5. Taarifa za Robo Mwaka

Usisahau kuandika jina la kijiji/kata na jina lako.

Futa isiyohusika (~~Kijiji/Mtaa/~~Kata).

OFISI YA WAZIRI MKUU - TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (OWM-TAMISEMI)
FOMU YA TAARIFA YA ROBO MWAKA YA MPANGO WA MAENDELEO YA KILIMO WA KIJIJI/KATA

Toleo la Septemba 2013

Jina la Kijiji/ Mtaa/ Kata:
Jina la Afisa Ugani: Namba ya simu ____________
Robo: __________ (Mwezi: __________ mpaka __________) Mwaka wa Fedha: __________
(Iwasilishwe kwenye kata kabla ya mwisho wa robo mwaka kutoka kwenye kijiji, na wilayani mwisho wa wiki y

Chagua hali ya chakula kijiji/kata na weka alama "v".

Eleza kwa nini umechagua hali ya chakula kijiji/kata kuwa ni "nzuri/ wastani/ mbaya" kwa kutumia viashiria kwa mfano bei ya chakula, kiasi kilicholiwa cha vyakula vya kinga ya njaa nk.

ANGALIZO
1) Iwapo kitu kinachoulizwa hakipo kwenye kijiji/kata yako, andika "0" (sifuri).
2) Iwapo kitu kinachoulizwa kipo kwenye kijiji/kata yako, andika makadirio kwa takwimu/idadi.
3) Tumia vipimo vya kitaifa kwa kila jedwali vinapo hitajika.
4) Soma kwa makini maelezo katika kila jedwali kabla ya kuanza kujaza.

1. Hali ya chakula kijiji/ kata

	Weka alama	Maelezo
Nzuri		
Wastani		
Mbaya		

Takwimu hizi zinapatikana kutoka kwa Serikali ya Kijiji kupitia viongozi wa vitongoji.

Kaya zisizokuwa na chakula ni zile ambazo haziwezi kupata hata mlo mmoja kwa siku.

Kaya zenye chakula pungufu ni zile ambazo hazili milo mitatu kwa siku.

Eleza hali ya upatikanaji wa chakula kwa kipindi cha robo mwaka.

idadi ya kaya zisizokuwa na chakula	Idadi ya kaya zenye chakula pungufu	Idadi ya kaya zenye chakula cha kutosha	Idadi ya kaya zenye chakula na ziada

Uliza SACCOs kwa kupata takwimu hizi.

Kiasi cha mkopo wa biashara ni mkopo unatumika kuanzisha/endesha biashara katika sekta ya kilimo mfano kutafuta masoko, usindikaji nk.

2. Vikundi/Ushirika wa wakulima
2.1 Vyama vya kuweka na kukopa (SACCOs)

Idadi ya SACCOs	Idadi ya wanachama				Kiasi cha mkopo (Tsh)				
	Mwanachama mmojammoja		Vikundi *	Jumla	Mazao	Ufugaji	Uvuvi	Biashara	Jumla
	Wanaume	Wanawake							

Maelezo: * Kikundi kimoja kihesabike kama mwanachama mmoja.

2.2 Vikundi vingine vya wakulima

Aina ya Vikundi		Idadi ya Vikundi	Idadi ya wanachama			Idadi ya vikundi vilivyosajiliwa	Idadi ya vikundi vyenye akaunti za benki
			Wanaume	Wanawake	Jumla		
Mazao	Uzalishaji						
	Usindikaji						
	Biashara						
Ufugaji	Uzalishaji						
	Usindikaji						
	Biashara						
Uvuvi	Uzalishaji						
	Usindikaji						
	Biashara						

Andika idadi ya vikundi vilivyosajiliwa na Wizara ya mambo ya ndani, Halmashauri ya Wilaya na vikundi vinavyotambuliwa na Wilaya.

Takwimu zinapatikana kutoka kwenye vikundi vilivyopo kijijini.

3. Huduma za ugani.

3.1 Mafunzo kwa wakulima kwa kutumia njia mbalimbali nje ya shamba darasa

Mada ya mafunzo katika (i)	Idadi ya wakulima waliopata mafunzo		Idadi ya wakulima waliopata mafunzo kwa muda		Njia iliyotumika kutoa mafunzo	Mtoa mafunzo/ Mwezeshaji wa mafunzo	Maelezo
	Wanaume	Wanawake	Sawa au pungufu ya wiki moja	Zaidi ya wiki moja			
Mazao							
Ufugaji							
Uvuvi							
Masoko na Usindikaji							
Umwagiliaji							

Maelezo: i) Orodhesha mada zilizofundishwa kwa wakulima.

Orodhesha mada za mafunzo ziwe pana kwa mfano ukulima bora wa mahindi nk.

Mafunzo kwa wakulima kwa kutumia njia mbalimbali **nje ya shamba darasa** ni kwa mfano mafunzo yametolewa na MATI, LITI, chuo kingine, NGOs, CBOs, VICOBA, nk. au mafunzo mengine yametolewa na Wilaya lakini siyo shamba darasa.

Takwimu za wakulima waliopata mafunzo zitachukuliwa kwenye vijiji walipotoka.

Njia iliyotumika kutoa mafunzo ni kama vile seminar, workshop, course, or study tour etc.

Mtoa mafunzo/ mwezeshaji wa mafunzo ni kama vile MATI, LITI chuo kingine, NGOs, CBOs, VICOBA, nk.

4. Afya ya mimea

4.1 Kuzuia magonjwa/visumbufu kwa njia za kibaiolojia

Aina ya ugonjwa/ kisumbufu	Aina ya zao	Njia zilizotumika	Eneo lililodhibitiwa (ha)	Kaya zilizohusika	Maelezo

Ni vizuri kuandika njia za kiasili hapa pia (mfano kutumia majivu, mwarobaini nk.).

5. Umwagiliaji

5.1 Mazao yanayolimwa katika eneo la umwagiliaji

Aina ya mazao (i)	Eneo lililopandwa (ha) (ii)		Uzalishaji/ Tija (tani/ha) (iii)		Mavuno (tani) (iv) = (ii) x (iii)	
	Masika/ Vuli (v)	Kiangazi (vi)	Masika/ Vuli (vii)	Kiangazi (viii)	Masika/ Vuli (ix)	Kiangazi (x)

Takwimu hizi zinahusiana na mazao yaliyozalishwa katika **skimu ya umwagiliaji** tu. **Skimu** ni eneo lenye miundombinu ya umwagiliaji (kisasa na asili) na linalotumika kwa shughuli za umwagiliaji ili kuzalisha mazao.

Takwimu za **eneo lililopandwa** pamoja na tija zinapatikana kutoka kwa meneja wa skimu na Chama cha Wamwagiliaji (IO).

Maelezo:

(iv) (vi) (viii) Masika/ Vuli - Jaza takwimu za eneo lililopandwa (ha), uzalishaji (tani/ha) na mavuno (tani) katika eneo la skimu zinazotegemea umwagiliaji kipindi cha Masika/ Vuli.

(v) (vii) (ix) Kiangazi - Jaza takwimu za eneo lililopandwa (ha), uzalishaji (tani/ha) na mavuno (tani) katika eneo la skimu zinazotegemea umwagiliaji kipindi cha Kiangazi.

> Majina ya aina ya mmomonyoko yanaweza kuandikwa kwa kiingereza. Mara nyingi majina hutokana na kisababishi/ chanzo. Mfano, gully erosion inasababishwa na maji ambayo yanatengeneza korongo.

6. Mmomonyoko wa ardhi

Aina ya mmomonyoko (i)	Jina la kijiji/ vijiji vilivyohusika	Eneo lililoharibiwa (ha)	Mbinu zilizotumika	Eneo lililokarabatiwa (ha)	Maelezo

i) Aina ya mmomonyoko iandikwe kwa lugha ya Kiingereza

> Andika mbinu zilizotumika kwa kukarabati.

7. Eneo la uzalishaji katika kijiji/ kata na njia iliyotumika kulima

7.1 Vuli

Eneo	Kwa trekta/ trekta la mkono (ha) (i)	Kwa kutumia wanyamakazi (ha) (ii)	Kwa jembe la mkono/ mkono (ha) (iii)	Kupanda bila kulima (ha) (iv)	Jumla ya eneo (ha) (v) = (i)+(ii)+(iii)+(iv)
Lililolimwa					
Lililopandwa					
Lililopaliliwa					
Lililovunwa					

Maelezo: Usihesabu mara mbili kama ardhi ileile imelimwa zaidi ya mara moja katika msimu mmoja

> Kwa mkono inatumika kupanda kwenye eneo lililolimwa.

7.2 Masika

Eneo	Kwa trekta/ trekta la mkono (ha) (i)	Kwa kutumia wanyamakazi (ha) (ii)	Kwa jembe la mkono/ mkono (ha) (iii)	Kupanda bila kulima (ha) (iv)	Jumla ya eneo (ha) (v) = (i)+(ii)+(iii)+(iv)
Lililolimwa					
Lililopandwa					
Lililopaliliwa					
Lililovunwa					

Maelezo: Usihesabu mara mbili kama ardhi ileile imelimwa zaidi ya mara moja katika msimu mmoja

> Eneo lililovunwa linaweza kutumia vifaa zaidi ya vilivyotajwa, mfano combine harvester, kisu nk.

> Takwimu hizi zinapatikana kutoka kwenye Serikali ya Kijiji na baadhi kutoka kwa wamiliki wa trekta/ trekta la mkono na vifaa vingine.

6. Taarifa za Mwaka

OFISI YA WAZIRI MKUU - TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (OWM-TAMISEMI)
FOMU YA TAARIFA YA MWAKA YA MPANGO WA MAENDELEO YA KILIMO WA KIJIJI/KATA

Toleo la Septemba 2013

Jina la Kijiji/ Mtaa/ Kata: ______________________

Jina la Afisa Ugani: ______________________ Namba ya simu ______________________

Mwezi: ___________ Mwaka wa Fedha: ___________ Tarehe ya kuwasilisha: ___________________

(Iwa... ...isho wa mwaka kutoka kwenye kijiji, na wilayani mwisho wa wiki ya kwanza ya mwaka unaofuata kutoka kwenye kata)

Usisahau kuandika jina la kijiji/kata na jina lako. Futa isiyohusika (Kijiji/~~Mtaa/Kata~~).

A...
1 ... kwenye kijiji/kata yako, andika "0" (sifuri).
2 ... venye kijiji/kata yako, andika makadirio kwa takwimu/idadi.
3 ... jedwali vinapo hitajika.
4) Soma kwa makini maelezo katika kila jedwali kabla ya kuanza kujaza.

Iwapo takwimu mpya (actual number) imekusanywa na Serikali ya kijiji, tumia takwimu hiyo.

Kama hakuna takwimu mpya, tumia takwimu za Wilaya. Afisa ughani asikadirie mwenyewe idadi ya watu ila atumie takwimu kutoka Wilayani.

Vinginevyo, tumia takwimu za sensa.

1. Utangulizi, Taarifa za msingi za Kijiji/ Kata

	Zinazoongozwa na wanaume	Zinazoongozwa na wanawake	Jumla	Zinazoshiriki kazi za kilimo
Idadi ya kaya				
	Wanaume	Wanawake	Jumla	Wanaoshiriki kazi za kilimo
Idadi ya watu				

2. Kilimo cha mkataba na makubaliano wa soko

Tumia takwimu za Serikali ya Kijiji.

Aina ya shughuli	Mkataba wa soko (Contract farming) (i)			Makubaliano ya soko (Out-growers) (ii)		
	Idadi ya kaya zinazoshiriki (iii)	Idadi ya makampuni yaliyohusika (iv)	Zao kuu/ bidhaa (v)	Idadi ya kaya zinazoshiriki (vi)	Idadi ya makampuni yaliyohusika (vii)	Zao kuu/ bidhaa (viii)
Kilimo						
Ufugaji						
Uvuvi						

Maelezo: i) Mkataba wa soko unatafsiriwa kama makubaliano kati ya kaya/kikundi na kampuni katika kuzalisha mazao ya biashara kwa mkataba maalum wa kisheria.

ii) Makubaliano ya soko yanatafsiriwa kama makubaliano kati ya kaya/kikundi na kampuni ya kilimo katika kuzalisha mazao ya biashara ambayo hayahusishi mkataba. Kampuni inaweza kutoa huduma kwa kaya/kikundi husika kama mikopo ya pembejeo, madawa ya kunyunyizia mimea na vifaa vya kuhifadhia mavuno.

v), viii) Andika jina la zao kuu/bidhaa katika maelezo.

Skimu ni eneo lenye miundombinu ya umwagiliaji (kisasa na asili) na linatumika kwa shughuli za umwagiliaji ili kuzalisha mazao. Takwimu zinapatikana kutoka kwa meneja wa skimu na Chama cha Wamwagiliaji.

3. Umwagiliaji

3.1 Skimu ya umwagiliaji

Jina la skimu (i)	Chanzo cha maji (mfano; mto rufiji) (ii)	Eneo linalofaa kwa umwagiliaji (ha) (iii)	Eneo lililomwagiliwa (ha) (iv)	Msimu wa umwagiliaji (1=muda wote, 2=masika/vuli, 3=kiangazi)	Hali ya skimu (1=nzuri, 2=inaridhisha, 3=inahitaji marekebisho, 4=haijulikani)	Idadi ya wanachama katika chama cha wamwagiliaji (IO)		Idadi ya wamwagiliaji (wanachama na wasiowanachama)	
						Wanaume	Wanawake	Wanaume	Wanawake
Skimu iliyoendelezwa									
Skimu ya asili									

Skimu ya umwagiliaji **iliyoendelezwa** inahusisha miundombinu ya kisasa kama vile mifereji nk. Usihesabu eneo ambalo miundombinu ya umwagiliaji haijakamilika.

Skimu ya umwagiliaji ya **asili** ni ile ambayo miundo mbinu yake imetengenezwa kiasili zaidi, kwa mfano kutumia mifereji isiyo ya kudumu.

Note: (iii) "Eneo linalofaa kwa umwagiliaji" ni eneo ambalo linalimwa au halilimwi lakini linafaa kwa kilimo cha umwagiliaji katika skimu inayohusika.
(iv) "Eneo lililomwagiliwa" ni eneo ambalo limeendelezwa kwa ajili ya kilimo cha umwagiliaji katika skimu iliyotajwa.

4. Mashine, zana na vifaa vya kilimo/ ufugaji na uvuvi

Katika kipengele hiki, orodhesha mashine, zana au vifaa vinavyopatikana katika kijiji/ kata. Mashine, zana au vifaa ambavyo wakulima wameazima kutoka vijiji jirani havitahusika katika jedwali hili.

4.1 Idadi ya mashine/vifaa vya kilimo, ufugaji na uvuvi

Aina ya mashine/ vifaa (i)	Nzima		Mbovu		Sababu ya ubovu wa mashine/kifaa (vi)
	Binafsi (ii)	Kikundi (iii)	Binafsi (iv)	Kikundi (v)	
Trekta (Tractor)					
Trekta la mkono (Power tiller)					
Mashine ya kuvunia (Combine harvester)					
Mashine ya kufyeka nyasi (Mower)					
Mashine ya kutengenezea nyasi (Bailer)					
Vifaa vya chakula (Feeder)					
Vifaa vya maji (Drinker)					
Mashine ya kukamulia maziwa (Milking machine)					
Mashine ya kupoozea (Chillers)					
Mashine ya umeme ya kukatia nyama (Electric meat cutter)					
Mitumbwi ya ulinzi yenye injini (Patrol boat)					
Mitumbwi ya uvuvi yenye injini (Fishing boat with engine)					
Mitumbwi ya uvuvi (Fishing boat without engine)					
Mengineyo (Taja)					

Takwimu za mashine hizi zinapatikana kwenye Serikali ya Kijiji kwa sababu mashine zote zinazomilikiwa zinatambuliwa/zinaorodheshwa na Serikali ya Kijiji.

Hesabu mashine zinazomilikiwa na wanakijiji tu, na usihesabu mashine zinazokuja kufanya kazi kutoka nje ya Kijiji.

Maelezo: (i) Andika jina la mashine ambayo haijatajwa kwenye orodha iliyo kwenye jedwali juu.
(ii)~(v) Andika idadi ya mashine ambayo inamilikiwa na mtu binafsi au kikundi. Hesabu zile zinazomilikiwa na serikali au taasisi (kampuni binafsi) zihesabiwe katika orodha ya vikundi.

4.2 Idadi ya zana za kilimo

Takwimu za zana zinapatikana kwa wamiliki.

a) Zana zinazokokotwa na trekta/ trekta la mkono

Aina ya zana	Nzima	
	Binafsi	Kikundi
Jembe la kusawazisha (Harrow)		
Mashine ya kupanda (Planter)		
Jembe la kulima (Disk plough)		
Jembe la kutifua (Sub-soiler)		
Jembe la kupalilia (Weeder)		
Mashine ya kupuliza dawa za mimea (Boom sprayer)		
Jembe la kukatua (Ripper)		
Reki ya kukusanyia nyasi (Rake for Hay Making)		
Tela (Trailer)		
Mengineyo (Taja)		

b) Zana zinazokokotwa na wanyamakazi

Aina ya zana	Nzima	
	Binafsi	Kikundi
Jembe la kusawazisha (Harrow)		
Mashine ya kupanda (Planter)		
Jembe la kulima (Moldboard plough)		
Jembe la kutifua (Sub-soiler)		
Jembe la kupalilia (Weeder)		
Jembe la kukatua (Ripper)		
Jembe la matuta (Ridger)		
Mkokoteni (Cart)		
Mengineyo (taja)		

Maelezo: Andika jina la zana ambazo hazijatajwa kwenye orodha iliyo kwenye jedwali juu.

Namna ya kukadhiria idadi ya majembe ya mkono ni kwa mfano kutumia idadi ya kaya zinazoshiriki kilimo (Jedwali Na.1) na kila kaya ina majembe mawili/ matatu, au kutumia idadi ya watu wanaoshiriki kilimo na kila mmoja ana jembe moja nk.

4.3 Idadi ya vifaa vinavyotumiwa kwa mkono

Majembe ya mkono	Pampu ya kupuliza dawa (mimea/mifugo)	Visu vya kuchunia	Nyavu za kuvulia	Vyuma vya kuwekea alama*	Nyingine (taja)		

Maelezo: *Kwa ajili ya utambuzi wa mifugo

4.4 Mashine za kusindika mazao ya Kilimo

Takwimu za mashine hizi zinapatikana kwenye Serikali ya Kijiji kwa sababu mashine zote zinazomilikiwa zinatambuliwa/zinaorodheshwa na Serikali ya Kijiji na baadhi kutoka kwa wamiliki.

Mashine za kisasa zihesabiwe kwenye jedwali hili. Kama **mashine za kienyeji** zipo, zijazwe kwenye mengineyo.

Aina ya mashine (i)	Nzima		Mbovu		Sababu ya ubovu wa mashine (vi)
	Binafsi (ii)	Kikundi (iii)	Binafsi (iv)	Kikundi (v)	
Kusaga unga					
Kupukuchua					
Kukamulia mafuta					
Kupasua mbegu za mafuta					
Kubangulia (Pulperies)					
Kusindika pamba					
Kuondoa maganda (Shelling)					
Kutengenezea hei					
Kusindika mazao yatokanayo na maziwa					
Kutotoleshea vifaranga					
Kusindika nyama					
Kusindika ngozi					
Gari la kubebea nyama					
Gari la kubebea maziwa					
Kutengenezea barafu					
Kusindika mazao yatokanayo na samaki					
Mengineyo (Taja)					

Maelezo: Hesabu idadi ya mashine zilizopo kijijini/ kwenye kata.

(i) Andika jina la mashine kama haijatajwa kwenye orodha iliyopo juu kwenye jedwali.

(ii)~(v) Andika idadi ya mashine ambayo inamilikiwa na mtu binafsi au kikundi. Kwa zile zinazomilikiwa na serikali na taasisi (kampuni binafsi) ziwekwe katika umiliki wa vikundi.

Huduma za ughani ni zile zinazotolewa na serikali au sekta binafsi **kupitia shamba darasa tu**.

5. Huduma za ugani

5.1 Mafunzo ya wakulima kupitia shamba darasa

Lengo la shamba darasa (i)	Idadi ya shamba darasa (ii)	Idadi ya walioanza (iii)		Muda wa mafunzo (siku)	Idadi ya waliohitimu		Idadi ya vijiji vilivyohudumiwa	Idadi ya wakulima wanaotumia elimu ya mafunzo	Maelezo
		Wanaume	Wanawake		Wanaume	Wanawake			
Mazao									
Hifadhi bora ya nafaka	2	16	9	14	16	9	2	25	
Uzalishaji bora wa zao la alizeti	3	41	33	36	41	33	3	74	
Ufugaji									
Ufugaji bora wa kuku wa kienyeji	2	5	6	12	5	6	2	11	
Ufugaji bora wa mbuzi wa maziwa	2	12	28	24	12	28	2	40	
Matayarisho bora wa ngozi	1	6	2	7	6	2	1	8	
Uvuvi									
Masoko na U									
Mengineyo									

Lengo la shamba darasa liwe pana kwa mfano kilimo bora cha mahindi, ufugaji wa kuku wa kienyeji nk.

Muda wa mafunzo ni idadi ya siku za kukutana na siyo crop cycle.

Waliohitimu ni wale waliohudhuria mafunzo ya shamba darasa angalau kwa asilimia 75.

Idadi ya wakulima wanaotumia elimu ya mafunzo ni wale wanaotumia elimu katika shughuli zao za kilimo.

Maelezo: i) Orodhesha malengo ya mashamba darasa kwa kila sekta.
ii) Andika idadi ya mashamba darasa yaliyotumika kutimiza lengo husika.
iii) Andika idadi ya wakulima walioanza shamba darasa.

6. Pembejeo

6.1 Mbolea za viwandani

Aina ya mbolea	Mahitaji kwa mwaka (tani)	Matumizi kwa mwaka (tani)	Maelezo
SA			
CAN			
UREA			
TSP			
DAP			
NPK 10:10:10			
NPK 25:5:5			
NPK 6:20:18 / 10:18:24			
NPK 4:17:15			
NPK 17:17:17			
MRP (Minjingu Rock Phosphate)			
MOP			
Mengineyo (Taja)			

Maelezo: Pia kiasi cha mbolea inayotumika katika kuzalisha malisho ya mifugo ijumuishwe.

Mahitaji/malengo yaandaliwe kwa kutumia vigezo husika na kuwashirikisha wakulima/wafugaji.

Matumizi ya mwaka yanapatikana kutoka duka la pembejeo lililopo kijijini/katani au kutokana na huduma/ ushauri uliotolewa.

Mahitaji ya pembejeo (6.1-6.3) yaandaliwe mwanzoni mwa mwaka (mwezi wa saba) na taarifa ya utekelezaji ya mwaka iandaliwe mwisho wa mwaka (mwezi wa sita).

6.2 Viatilifu/ Viuadudu

Aina ya kiatilifu/ kiuadudu	Jina la kiatilifu/ kiuadudu *	Kipimo (kg/ lita)	Matumizi kwa mwaka	Maelezo
A: Dawa za kuua wadudu	Actellic 50EC	lita	40	
A: Dawa za kuua wadudu	DURSBAN	lita	60	
A: Dawa za kuua wadudu	Karate	lita	20	
A: Dawa za kuua wadudu	Thionex	lita	50	
A: Dawa za kuua wadudu				
B: Dawa za fangasi	Blue copper EC	lita	0.5	
B: Dawa za fangasi	Dithane M. 45	kg	20	
B: Dawa za fangasi	Ridomil	kg	1	
B: Dawa za fangasi	Zinc	kg	0.25	
B: Dawa za fangasi				
C: Dawa za magugu	Gramoxone	lita	100	
C: Dawa za magugu	Roundup	lita	350	
C: Dawa za magugu				
C: Dawa za magugu				
C: Dawa za magugu				
D: Sumu ya panya	RAT CIDE	lita	0.1	
D: Sumu ya panya				
D: Sumu ya panya				
D: Sumu ya panya				
D: Sumu ya panya				
E: Dawa za kudhibiti ndege uharibifu				
E: Dawa za kudhibiti ndege uharibifu				
E: Dawa za kudhibiti ndege uharibifu				
E: Dawa za kudhibiti ndege uharibifu				
E: Dawa za kudhibiti ndege uharibifu				
F: Mengineyo (taja)				
F: Mengineyo (taja)				
F: Mengineyo (taja)				
F: Mengineyo (taja)				
F: Mengineyo (taja)				

Andika kilo au lita hapa.

Matumizi ya mwaka yanapatikana kutoka duka la pembejeo lililopo kijijini/katani au kutokana na huduma/ ushauri uliotolewa.

Maelezo: * Andika jina la bidhaa.

6.3 Mbegu bora

Mahitaji/malengo yaandaliwe kwa kutumia vigezo husika na kuwashirikisha wakulima/wafugaji.

Aina ya zao	Mahitaji kwa mwaka (kg)	Aina ya mbegu bora (Orodhesha)	Matumizi kwa mwaka (kg)		Maelezo
			Mbegu zenye ubora unaotambulika (Quality Declared Seed)	Mbegu zenye ubora uliothibitishwa (Certified seed)	
Mahindi	1,200	Kilima	400	50	
Mahindi		Staha	300	30	
Mahindi		Stuka	200		
Mahindi		TMV I	250	100	
Mahindi					
Mpunga					
Mpunga					
Mpunga					
Mpunga					
Mpunga					
Maharage	150	C. Wonder		30	
Maharage					
Maharage					
Maharage					
Maharage					
Mtama	450	Macia	180	30	
Mtama		Wahi	150		
Mtama					
Ngano					
Ngano					
Ngano					
Alizeti	50	Record		50	
Alizeti					
Alizeti					
Mengineyo (taja)					
Mengineyo (taja)					
Mengineyo (taja)					

Mbegu zenye ubora unaotambulika (QDS) zinazalishwa na wakulima waliopata mafunzo na kuruhusiwa kuzalisha na kuuza ndani ya kata.

Mbegu zenye ubora uliothibitishwa ni zile zinazozalishwa na taasisi za utafiti wa kilimo (kwa mfano ASA).

Matumizi ya mwaka yanapatikana kutoka duka la pembejeo lililopo kijijini/katani au kutoka huduma/ushauri uliotolewa.

Mazao mengine zaidi ya hayo yaliyotajwa yaandikwe kwenye mengineyo. Kama ni miche, yaandikwe idadi na utoe maelezo sehemu husika.

Takwimu zinapatikana kutoka kwa Serikali ya Kijiji na baadhi kutoka kwa wafugaji.

7. Idadi ya mifugo

Aina ya mnyama	Idadi wa asili	Idadi wa kisasa		Jumla	Jumla ya waliosajiliwa
		Nyama	Maziwa		
1. Ng'ombe					
Ng'ombe dume*	725	7	28	760	
Ng'ombe jike**	1,500	10	127	1,637	
Maksai***	103		12	115	
Mtamba****	1,227		58	1,285	
Ndama dume	302	5	53	360	
Ndama jike	321		60	381	
Maksai wa kulima	200			200	
Jumla ndogo ng'ombe	4,378	22	338	4,738	
2. Kondoo					
Kondoo dume	633	2		635	
Kondoo Jike	1,079	4		1,083	
Jumla ndogo kondoo	1,712	6		1,718	
3. Mbuzi					
Mbuzi dume	1,900	6	85	1,991	
Mbuzi jike	2,008	2	203	2,213	
Jumla ndogo mbuzi	3,908	8	288	4,204	
4. Mifugo Mingine					
Nguruwe	127	50		177	
Nyati maji	0			0	
Punda	3			3	
Farasi	213			213	
Ngamia	0			0	
Mbwa					
Paka	112			112	
Sungura					
5. Ndege	Idadi ya wa asili	Wa nyama	Wa Mayai	Jumla	
Kuku	5,223	112	145	5,480	
Bata	16			16	
Bata mzinga	0			0	
Kanga	27			27	

Maelezo: Hesabu idadi ya wanyama wote kasoro inayomilikiwa na wakulima wakubwa (large scale farmers) ambao wanafuga ng'ombe zaidi ya 50, mbuzi/kondoo/nguruwe zaidi ya 100 kwa pamoja au mmojammoja, kuku/bata/bata mzinga/sungura zaidi ya 1000, wanaweza pia kuwa wenye makazi ya kudumu/shamba la kudumu, wanatumia mashine (mfano za kukamulia, kunyuweshea maji nk), na wanafanya ufugaji wa kibiashara (mbinu za kisasa katika ufugaji), na wana hati ya kumiliki ardhi.

* Ng'ombe dume ni ambaye hajahasiwa anatumiwa kwa kuzalisha mbegu.

** Ng'ombe jike ni ambaye amewahi kuzaa angalau mara moja.

*** Maksai ni ng'ombe dume aliyehasiwa mwenye umri zaidi ya mwaka mmoja.

**** Mtamba ni ng'ombe jike mwenye umri wa miaka kati ya mmoja na mitatu ambaye hajazaa.

Kama hakuna takwimu ya idadi ya ng'ombe wa kila aina, unaruhusiwa kujumlisha idadi iliyopo na kujaza kwenye "jumla ndogo ya ng'ombe".

8. Miundombinu katika mifugo

Aina ya miundombinu	Nzima	Mbovu	Mahitaji halisi	Idadi ya zilizosajiliwa	Sababu ya ubovu wa miundombinu
Jengo la machinjio *	1		2		
Karo **	2		5		
Bucha	3		5		
Banda la ngozi	1		2		
Banio la kudumu (Permanent crush)					
Lambo	5	1	10		
Birika la kunywea maji (Water Trough)	2		5		
Josho la wanyama wakubwa (Ng'ombe, Punda)	2	2	5		
Josho la wanyama wadogo (Mbuzi, Kondoo, Mbwa)			5		
Sehemu ya kunyunyuzia dawa mifugo (Spray Race)					
Kituo cha kutotolea vifaranga					
Kituo cha kukusanyia maziwa					
Mnada	1	1	2		
Ghala	1				
Mengineyo (Taja)					

Maelezo: i) Andika jina la miundo mbinu kama ipo zaidi ya hiyo iliyotajwa hapo juu

* Jengo la Machinjio ni mahali ambapo wanyama wanachinjwa na kuwa nyama (hakuna usindikaji)

** Karo ni mahali pa kuchinjia wanyama, kwenye sakafu katika eneo la wazi

*** Kituo cha kutotolea vifaranga kinahitaji vitendea kazi ambavyo vitatumika kuzalisha vifaranga kwa siku moja katika ukubwa wowote.

Uwe makini katika kuandika mahitaji halisi ya miundombinu kwa sababu takwimu hizi zinatumika kwa ajili ya mipango ya VADP/DADP nk.

Takwimu hizi zinapatikana serikali ya kijiji kwa sababu eneo lote linasajiliwa na ofisi. Ukubwa wa eneo linalomilikiwa kisheria linahesabiwa pamoja na eneo lote ambalo linamilikiwa na mtu binafsi, kikundi ama taasisi.

9. Eneo la malisho (Grazing land)

Aina ya mfugo (i)	Idadi ya wanyama (ii)	Ukubwa wa eneo la kulishia wanyama kijijini/ kata (ha) (iii)	Eneo linalotumika (ha) (iv)	Ukubwa wa eneo lililopimwa kwa ajili ya malisho (Total Demarcated Area) (ha) (v)	Ukubwa wa eneo linalomilikiwa kisheria (Total Area Leased) (ha) (vi)
Ng'ombe	4,378	3,557	3,531	3,531	0
Mbuzi	3,908				
Kondoo	1,712				
Punda	3				

Maelezo:

(ii) Idadi ya wanyama waliopo kwenye eneo la malisho.

(iii) Eneo linalofaa na linajumlisha linalotumika na lisilotumika.

(iv) Eneo halisi ambalo linatumika kulishia wanyama.

(vi) Eneo lililopewa hati.

Kama eneo lililopo halijapimwa, weka makisio ukishindwa acha wazi, pia takwimu zinaweza kupatikana kutoka Serikali ya Kijiji.

10. Malisho ya mifugo

Takwimu hizi zinaweza kupatikana kutoka taasisi za kilimo/mifugo mfano LITI nk.

10.1 Malisho ya mifugo yaliyopandwa na kuendelezwa

Idadi ya mashamba	Eneo (ha)	Uzalishaji wa mbegu (kg)	Idadi ya marobota/ bandali (bundle) yaliyozalishwa (Hei*)	Maelezo

* Robota moja la hei lina uzito wa kilo 20.

10.2 Masalia ya mazao

Takwimu hizi zinaweza kupatikana kutoka kwa wafugaji.

Aina ya zao	Idadi ya marobota*/ bandali (bundle) yaliyozalishwa	Eneo la mashamba yaliyotumika kwa malisho (grazed in situ) (ha)	Maelezo

* Robota moja lina uzito wa kilo 20.

11. Njia mbalimbali za mawasiliano (TV, radio, simu, nk.)

11.1 TV na Radio

Taja jina la kituo cha TV/ Radio cha kijamii kinachopatikana katika Kijiji/Kata yako.

Toa taarifa za radio na TV za Tanzania tu.

Kituo cha TV kinachopatikana	Idadi ya vijiji vinavyofikiwa na huduma
TBC	
ITV	
Star TV	
Vituo vya TV vya kijamii, taja:	

Kituo cha Radio kinachopatikana	Idadi ya vijiji vinavyofikiwa na huduma
Radio 1	
TBC Taifa	
Radio Free Africa	
Vituo vya Radio vya kijamii, taja:	

Kama kituo cha TV / Radio cha **kijamii** kipo na kinarusha kipindi cha kilimo na ufugaji hewani, jaza jedwali hili.

Andika vipindi vya kilimo, ufugaji, na uvuvi ambavyo vinarushwa kutoka kituo cha TV/ Radio cha kijamii na unaweza kutazama/kusikiliza ukiwa Kijijini/Katani mwako.

Jina la chombo cha habari	Jina la kipindi	Mara ngapi kwa wiki	Aina ya taarifa

11.2 Simu

Jina la kampuni ya simu	Idadi ya vijiji vinavyofikiwa na huduma
Sasatel	
Tigo	
TTCL	
Vodacom	
Airtel	
Zantel	
Mengineyo, taja	

7. Uzoefu Uliojitokeza Pamoja Na Mambo Tuliyojifunza

Ukusanyaji wa takwimu:

- Fomu hizi zinaeleza nini kinatakiwa kujazwa katika taarifa kwa ufasaha, inategemewa kuwa Maafisa Ugani watajaza kwa urahisi fomu hizi. Awali ilionekana kuwa kabla ya kutumia fomu hii baadhi ya takwimu/taarifa zilikuwa hazitolewi, hivyo fomu imesaidia sana.
- Fomu hii inakusanya taarifa nyingi za sekta ya Kilimo yaani mazao, mifugo, ushirika nk.
- Fomu hizi zitajazwa kwa urahisi sana iwapo Maafisa Ugani watatumia kumbukumbu za taarifa za kila siku (daftari la kilimo) kutokana na kuwatembelea wakulima.
- Ni muhimu sana kushirikiana kati ya Maafisa Ugani wa Vijiji na Kata ili kugawana majukumu vizuri na hivyo kurahisisha ukusanyaji wa taarifa/takwimu.
- Ni muhimu pia kushirikiana na viongozi wa vitongoji pamoja na maafisa watendaji wa vijiji ili kutoa taarifa/takwimu sahihi .
- Wakati Afisa Ugani wa Kijiji anapokuwa likizo, inashauriwa akabidhi kazi zake kwa Afisa Ugani mwenzake kutoka Kijiji jirani baada ya kushauriana na Afisa Ugani wa Kata ili aweze kumsaidia kuandaa taarifa. Kwa Maafisa Ugani wa Kata, wanaweza kumkabidhi Afisa Ugani wa Kijiji chini ya Kata yake ili aweze kuandaa taarifa ya Kata.

Utayarishaji wa taarifa:

- Kabla ya kuanza kutumia fomu hii, Maafisa Ugani wa Vijiji walikuwa wanachelewa kuwasilisha taarifa zao katika Kata. Lakini baada ya kuanza kutumia fomu hii, taarifa zao zinawasilishwa kwa muda muafaka kulingana na tarehe walizokubaliana (mfano tarehe 30 ya mwisho wa mwezi).
- Maafisa Ugani sasa wanapata karatasi za kuandikia taarifa kila mwezi kutoka Wilayani.

- Fomu hii imepunguza kazi ya uandaaji wa taarifa maana Maafisa Ugani wanahamishia tu kumbukumbu zao za kazi kwenye fomu hii iliyoandaliwa.
- Fomu hii imewawezesha Maafisa Ugani kuwa na takwimu nzuri na za mpangilio mmoja (uniform).

Faida ya utumiaji wa fomu hii:

- Fomu hii inawakumbusha Maafisa Ugani kazi zao za kila siku, na hivyo kulazimika kuweka kumbukumbu zao za kila siku kama vile taarifa za mvua nk.
- Kwa kutumia fomu hii, Maafisa Ugani wanalazimika kuwatembelea wakulima mara nyingi zaidi kuliko ilivyokuwa hapo awali.
- Kwa kutumia fomu hii Maafisa Ugani wanalazimika kufanya kazi zaidi na katika eneo kubwa kuliko ilivyokuwa hapo awali na hivyo imewasaidia kupata takwimu zote kwa wakati mmoja.
- Takwimu hizi zimewafanya Maafisa Ugani kuwa karibu sana na wafugaji na wakulima.

Matumizi ya takwimu:

- Fomu hii imerahisisha utunzaji wa kumbukumbu katika ngazi ya Kijiji na Kata.
- Kwa kupitia fomu hii, imepunguza idadi ya taarifa za mara kwa mara zinazohitajika na maafisa mbalimbali kutoka wilayani, kwa sababu imekidhi mahitaji ya takwimu zote muhimu Wilayani.
- Takwimu/taarifa hizi zinasaidia sana katika kuandaa mipango mingi, kama vile kugawa chakula cha msaada wakati wa njaa.
- Takwimu/taarifa husaidia katika kuandaa Mipango Kazi ya Maafisa Ugani.

Mrejesho:

- Maafisa kutoka wilayani wameshauriwa kutembelea afisa wa ugani wa Kata na Vijiji ili kutoa mrejesho na kuboresha ubora wa taarifa zinazoandaliwa. Baada ya matembezi hayo, afisa wa ugani anakuwa na ujasiri wa namna ya kujaza fomu.
- Kutokana na kutumia fomu hizi, Maafisa Ugani wa Vijiji na Kata wamekuwa wakiwatembelea watendaji wa Kijiji/Kata mara kwa mara ili kukusanya taarifa na kubadilishana uzoefu juu ya namna ya kutunza kumbukumbu.

Jedwali la kubadilisha vipimo (Conversion table)

Vipimo			Conversions	
1 hekta	= 10,000 sq mita	(100 x 100 mita)	1 hekta	= 2.47 ekari
1 ekari	= 4050 sq mita		1 ekari	= hatua 70 kwa 70
1 kilomita	= 1,000 mita			
1 futi	= 30.48 sentimita			
1 hatua	= 3 futi			
1 tani	= 1,000 kgs			

Mlinganisho kwa kilo (Kg Equivalents)

	Aina ya mazao	Standard (kgs)		Non-standard	
		Kiroba	Debe	Jina	kgs
Nafaka	Mahindi	100	18	Rumbesa	140
	Mpunga	75	15		
	Mtama	100	18		
	Uwele	100	18		
	Ulezi	120	20		
	Ngano	75	15		
	Shayiri	75	15		
Mazao yatokanayo na mizizi	Mihogo	60	12		
	Viazi vitamu	80	16		
	Viazi mviringo	80	16		
	Viazi vikuu	80	16		
	Gimbi	80	16		
Mazao ya viwandani	Pamba	50	10		
	Tumbaku	70	14		
	Kahawa	55			
	Chai	60			
	Pareto	60	12		
	Kakao	60			
	Mpira				
	Miwati (Wattle)	90			
	Miwa	120			
	Katani	130			
	Korosho	80			

	Aina ya mazao	Standard (kgs)		Non-standard	
		Kiroba	Debe	Jina	kgs
Mazao ya mafuta	Alzeti	60	12		
	Ufuta	100	20		
	Karanga	50	10		
	Mawese	100			
	Nazi	75			
	Maharage ya Soya	100	20		
	Mbegu za Nyonyo	100	20		
Mazao ya jamii ya kunde	Kunde	100	20		
	Mbaazi	100	20		
	Choroko	100	20		
	Dengu	100	20		
	Njugu mawe	100	20		
	Maharage	100	20		
Viungo	Tangawizi	75	15		
	Pilipili kali	85			
	Iliki	100			

	Aina ya mazao	Standard (kgs)		Non-standard	
		Kiroba	Debe	Jina	kgs
Mbogamboga	Matango	80			
	Cauliflower	50			
	Kabichi	50			
	Mchicha	50			
	Spinachi	45			
	Nyanya	90			
	Biringanya	70			
	Vitunguu	80	16		
	Karoti	110			
Matunda	Ndizi	120			
	Embe	130			
	Papai	100			
	Chungwa	130			
	Chenza	110			
	Pera	110			
	Apple	110			
	Nanasi	90	18		
	Parachichi	140			
	Tikiti maji	80			
	Tunda damu	110			
	Mapesi (Pear)	110			

Sensa ya sampuli ya kilimo mwaka 2002/03

Orodha ya mazao

Na.	Sub category	Items											
1	**Nafaka**	Mahindi	Mpunga	Mtama	Uwele	Ulezi	Ngano	Shayiri					
2	**Mazao yatokanayo na mizizi**	Mihogo	Viazi vitamu	Viazi mviringo	Viazi vikuu	Gimbi							
3	**Mazao ya viwandani**	Pamba	Tumbaku	Kahawa	Chai	Pareto	Kakao	Mpira	Miwati (Wattle)	Miwa	Jute	Katani	Korosho
4	**Mazao ya mafuta**	Alizeti	Ufuta	Karanga	Mawese	Nazi	Maharage ya Soya	Mbegu za Nyonyo	Mibono				
5	**Mazao ya jamii ya kunde**	Kunde	Mbaazi	Choroko	Njegere	Dengu	Njugu mawe	Maharage					
6	**Viungo**	Tangawizi	Pilipili manga	Giligiliani	Mdalasini	Binzari	Vanilla	Pilipili kali	Karafuu	Vitunguu swaumu	Iliki	Paprika	
7	**Mbogamboga**	Matango	Uyoga	Cauliflower	Kabichi	Mchicha	Spinachi	Kabichi china (Chinese cabbage)	Nyanya	Biringanya	Vitunguu	Pilipili hoho	Karoti
		Nyanya chungu	Mnafu	Figiri	Leek	Saladi	Bamia						
8	**Matunda**	Ndizi mbivu (Sweet Banana)	Ndizi mbich (Plantain)	Embe	Papai	Chungwa	Chenza	Pera	Apple	Nanasi	Parachichi	Tikiti maji	Limau
		Ndimu	Tunda damu	Mapeasi (Pear)	Mapesheni (Passion fruit)								
9	**Maua**	Waridi (Rose)	Chrysanthe-mum	Carnation	Aster	Gypsophylla	Ginger rose	Helianthus					
10	**Mengineyo**	Choya (Rozella)											